

ÎNCĂLCAREA DREPTULUI LA VIAȚĂ PRIVATĂ CA URMARE A INTERCEPTĂRII CONVORBIRILOR PERSOANELOR CARE NU SUNT PĂRȚI ÎN PROCES

Cristea DANIEL,
*doctorand, Școala doctorală „Științe juridice”,
Universitatea de Stat din Moldova*

Potrivit art. 30 din Constituția RM, „statul asigură secretul convorbirilor telefonice și a celorlalte mijloace legale de comunicare” [1], iar potrivit art. 28 din Constituția României, „secretul convorbirilor telefonice și a celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil” [2], articole care fac parte din drepturile și libertățile fundamentale, printre care și dreptul la viață privată. Încălcarea acestui drept duce la încălcarea constituțiilor. Încă de la apariția dispozitivelor mobile, se obțineau o serie de informații foarte intime întrucât acestea, terminalele mobile, au fost și sunt strâns legate de o anumită persoană, telefoane care se păstrează foarte aproape, în buzunare, în genți etc. și rareori se întâmplă ca o persoană să împrumute un astfel de dispozitiv. Odată cu avansarea tehnologiei mobile, informațiile au avansat, variind de la e-mail până la poze personale, de la istoricul navigației pe internet până la, de exemplu, o listă de adrese de contact. Acestea permit furnizorilor de servicii bazate pe localizarea geografică să aibă o imagine de ansamblu detaliată asupra obiceiurilor și modelului comportamental al persoanei de interes și să creeze profiluri. Exemple: pornind de la modelul inactivității pe timp de noapte, se poate deduce locul unde doarme; pornind de la modelul deplasărilor frecvente dimineața, se poate deduce locația unui angajator; modelul poate să includă date derivate din caracteristicile de deplasare ale prietenilor bazate pe așa-numitele grafice sociale; modelul poate să includă categorii speciale de date în cazul în care se dezvăluie vizite la spital/ locuri/ prezența la demonstrații politice/ prezența în alte locații de natură a-i compromite persoanei vizate intimitatea/ alte date care nu indică săvârșirea infracțiunii [3, p.7-8]. Aceste profiluri sunt utilizate în cadrul procesului penal, dar, ca propunere, accesul la date și utilizarea acestora trebuie să fie însoțite de garanții de protejare a lor, deci și aducerea la cunoștință a procedurii efectuate.

În jurisprudența instanței europene, noțiunea de respect al vieții private impune autorităților statale, raportat la toate valorile apărute împotriva oricărei ingerințe arbitrare a puterii publice, obligații [4, p. 125-126]. Republica Moldova, prin art. 177 din Codul penal, „încălcarea inviolabilității vieții personale”, a instituit modul de apărare privind noțiunea de respect al vieții private, în baza căruia există deja inițiate anchete penale [5, p. 27] ca încălcări ale acestui drept. Textul se referă la „culegerea ilegală, precum și cu utilizarea mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației sau răspândirea cu bună-știință a informațiilor, ocrotite de lege, despre viața personală ce constituie secret profesional sau familial al altei persoane fără consimțământul ei” [6, p.65-66].

În prezentarea de față, ne punem întrebarea: Ce se întâmplă cu datele și informațiile obținute ca urmare a autorizării măsurii interceptărilor convorbirilor și care conțin date cu caracter personal ale altor părți și care nu constituie obiectul cercetării, dar care sunt arhivate la judecătorul de instrucție pentru RM și la sediul parchetului pentru România, și răspundem: pentru a se impune arhivarea, acestea sunt cunoscute de organele de urmărire penală. Nici în CPP RM și nici în cel al României nu se prevede obligativitatea informării celorlalte persoane care nu au legătură cu cauza. Punem întrebarea: de ce organul de urmărire penală să poată lua la cunoștință de astfel de date iar persoanele respective să nu afle de existența lor și să dispună cum doresc, și astfel să primească garanția confidențialității până în momentul distrugerii, care desigur trebuie să le fie comunicat. Secretul, prin arhivarea anumitor informații și date astfel obținute, nu există odată ce astfel de persoane nu iau cunoștință de astfel de aspecte. Astfel, putem considera că art. din CPP al RM și al României, în acest sens, cu privire la denumirea de Secret, nu sunt suficiente pentru protecția

datelor cu caracter personal prin prisma încălcării vieții private și neaducerii la cunoștință. Pentru a nu fi încălcată intimitatea vieții private, toate persoanele aflate în astfel de situații trebuie informate sub garanția confidențialității.

Astfel spus, exploatarea datelor trebuie să fie determinate de țintă, care presupune obținerea de informații despre un suspect identificat și a celor implicați în activitățile infracționale. Sensibilitatea o privim prin prisma încălcării vieții private a celorlalte persoane care nu sunt supuse măsurii autorizării, dar datorită convorbirilor cu „ținta”, interferează cu obținerea de date și informații care, odată obținute, sunt ascultate. În acest sens, au existat încălcări și există încălcări, întrucât astfel de persoane nu au cunoștință și nu sunt înștiințate de organele de urmărire penală cu privire la interferența convorbirilor cu măsura autorizată. Cu atât mai grav, menționez faptul că au existat legislații unde nu a existat nici măcar obligația autorităților de informare a măsurii nici față de persoana împotriva căruia s-a dispus măsura, cum este **Cauza Klass și alții împotriva Germaniei** (Hotărârea din 6 septembrie 1978), unde „cinci avocați germani s-au plâns în special de legislația din Germania care autoriza autoritățile să le monitorizeze corespondența și comunicațiile telefonice fără a obliga autoritățile să-i informeze ulterior despre măsurile luate împotriva lor” [7].

Până la apariția telefoanelor mobile, informațiile în RM și România se obțineau direct de la persoane. Odată cu apariția telefoanelor mobile, mijloacele de comunicare s-au dezvoltat, încât acesta, telefonul mobil, a devenit indispensabil pentru marea majoritate, informațiile putând fi obținute astfel prin ascultarea convorbirilor. Prin interceptările și înregistrările convorbirilor, s-au creat și s-au obținut probe sau încălcări ale legii datorită modului de prezentare a acestor probe care au condus la încălcarea protecției datelor cu caracter personal și implicit la dreptul la viața privată. Chiar dacă art. 132°, alin. (1) din CPP RM prevede „Colaboratorii subdiviziunii din cadrul instituției autorizate prin lege, care asigură tehnic interceptarea și înregistrarea comunicărilor, precum și persoanele care efectuează nemijlocit ascultarea înregistrărilor, ofițerii de urmărire penală și procurorul sunt obligați să păstreze secretul comunicărilor și poartă răspundere pentru încălcarea acestei obligații” [8, p. 457], prin simplul fapt că iau cunoștință de aceste convorbiri, chiar și în cazul unei singure persoane este

încălcat astfel dreptul la viața privată a persoanei și la protecția datelor cu caracter personal. Întărirea și garantarea respectării legislației acestor drepturi se poate face nu prin nedezevăluirea a ceea ce s-a obținut și sub prevederea legislativă a secretului de arhivare, ci prin aducerea la cunoștință acestor persoane asupra faptului că, în urma măsurii autorizării de interceptare, au fost obținute date și informații care nu fac obiectul dosarului în cauză, modul de arhivare/ de distrugere și de garantare a confidențialității în toată această perioadă și nu numai. Prin încunoștințare, pe lângă faptul că se întărește legislația de protecție a datelor cu caracter personal și a dreptului la viața privată, se creează o siguranță a faptului că nici o persoană sub aparența legalității nu poate încălca aceste drepturi care sunt garantate și de Constituțiile celor două state și astfel să nu existe posibilitatea săvârșirii de infracțiuni de către cei responsabili, respectiv prin obținerea de informații prin acest mod și folosite ulterior cu alt scop. Legea nu trebuie să ofere o astfel de posibilitate de obținere a informațiilor doar sub obligația secretului și a răspunderii în caz de încălcare fără ca persoana să nu fie informată în acest sens și despre aceste informații obținute ca urmare a măsurii autorizării convorbirilor.

În sensul celor specificate ca încălcare a confidențialității prin prisma datelor cu caracter personal și a dreptului la viața privată, observăm în art. 132° din CPP RM [8, p. 442-443] ce privește consemnarea măsurilor speciale de investigații unde este specificat faptul că la terminarea procedurii se întocmește proces-verbal pentru fiecare activitate, în interiorul căruia sunt menționate date cu caracter personal; proces-verbal care se anexează la dosarul cauzei împreună cu purtătorul material de informații și care nu au caracter secret, iar procurorul sau judecătorul de instrucție, dacă este cel care a autorizat măsura, *trebuie să informeze persoanele care au fost supuse măsurii speciale de investigații*, nu și persoanele cu care s-au purtat discuțiile și care nu au fost supuse măsurii speciale de investigații. Și CPP al României, prin art. 145, alin. (1), (2) [9, p. 364], privește întocmirea procesului-verbal pentru fiecare activitate de supraveghere tehnică în cadrul metodelor speciale de supraveghere sau cercetare, procese verbale care conțin atât date cu caracter personal, cât și alte date de identificare, iar din momentul încetării măsurii supravegherii, persoanele supravegheate, și numai acestea, au dreptul de a lua

cunoștință de conținutul proceselor-verbale.

De ce exemplific aceste articole? La dosar vor rămâne procesele-verbale privind interceptarea și înregistrarea comunicărilor la care sunt anexate stenogramele comunicărilor în care pot fi incluse și cele ale persoanelor care nu fac obiectul dosarelor în cauză, informații care ulterior pot fi întrebuințate și divulgate. Ca întărire a ceea ce menționez, exemplific *Cauza CtEDO Batiashvili v. Georgia*, (Hotărârea Strasbourg din 10.10.2019, nr. 8284/07), care ilustrează încălcarea în mod vădit a drepturilor și intereselor legitime ale omului, printre care și aceea a încălcării protecției datelor cu caracter personal și a dreptului la viața privată. Astfel, „În urma unei anchete preliminare în privința unui caz penal, a fost obținut un mandat de interceptare a apelurilor telefonice ale liderului unui grup local, fiind înregistrate conversațiile telefonice purtate între lider și reclamant. Curtea a menționat că înregistrările conversațiilor telefonice dintre ei au fost trimise unui canal de televiziune și transmise pe post cu patru zile înainte de punerea sub acuzare formală a reclamantului și de arestarea sa” [10]. Nu intrăm în fondul problemei. Ca remarcă, se observă nevoia de răspundere, întrucât existența unei persoane publice implicate nu dă dreptul organului de urmărire penală să divulge înregistrările obținute care au caracter confidențial și nici datele cu caracter personal canalului de televiziune. Confidențialitatea informațiilor, prin prisma datelor cu caracter personal, obținute în cadrul măsurilor speciale de investigații, reprezintă o necesitate și o obligație în a proteja interesele procedurii penale cu atât mai mult și a persoanelor care nu fac obiectul măsurii autorizării interceptărilor conversațiilor telefonice. Se observă intenția în măsura în care autoritățile au urmărit ca această transmitere să profite în vederea obținerii unui rezultat.

Concluzii și recomandări. Ce observăm ca legalitate, chiar dacă prevederile CPP impun doar înștiințarea persoanei împotriva căruia s-a dispus măsura nu și a celorlalte persoane cu care s-au purtat discuții, dreptul la viața privată al acestor din urmă persoane, care nu sunt informate despre interceptarea convorbirilor, este încălcat.

Odată ce se ia cunoștință de conținutul convorbirii chiar și de o singură persoană, indiferent dacă face obiectul sau nu și se arhivează, acestea sunt considerate date și privesc dreptul la viața privată. Astfel spus, ca măsură, legislația trebuie să conțină și obligația organului de urmărire penală de

a informa și celelalte persoane.

Referințe bibliografice

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 1 din 12.08.1994. Disponibil: www.parlament.md/ro-RO/Default (Accesat: 30.06.2020).
2. Constituția României, din 21.11.1991 republicată, Publicată în Monitorul Oficial nr. 767 din 31 octombrie 2003. Disponibil: www.cdep.ro/pls/dic/site (Accesat 30.06.2020).
3. Grupul de lucru pentru protecția datelor „Articolul 29”, „Avizul 13/2011 privind serviciile de localizare geografică pe dispozitivele mobile inteligente”, adoptat la 16 mai 2011, 41 p. Disponibil: www.legi-internet.ro/PDF (Accesat: 30.06.2020).
4. Dijmărescu D.M. Unele considerații privind dreptul la respectarea vieții private, *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Științe Juridice*, nr. 3/2015, p. 121-146. Disponibil: www.utgjiu.ro/pdf/1...PDF.
5. Manolea B. Protecția Datelor cu Caracter Personal în contextul dialogului privind liberalizarea regimului de vize și negocierii viitorului acord de asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană, Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices”, Republica Moldova, mai 2011, 52 p. Disponibil: www.crpe.ro/2011/05/aici PDF.
6. Codul Penal al Republicii Moldova, Publicat: 14.04.2009 în Monitorul Oficial nr. 72-74, Actualizat la 01.10.2018, Tipografia Centrală, Chișinău, 2018, 168 p.
7. Cauza Klass și alții împotriva Germaniei, Hotărârea CtEDO din 6 septembrie 1978, nr. 5029/71. Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57510>, și pe http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/fise-tematice/FT-Protectia-datelor-cu-cara_p2_din_24. (Accesat: 10.02.2021).
8. Dolea I. Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova, (comentariu aplicativ), Ediția a 2-a, Cartea Juridică, Chișinău, 2020, 1407 p.
9. Morar D.M. (coordonator), ș.a. Codul de Procedură Penală în Jurisprudența Curții Constituționale, Ed. Hamangiu, București, 2021, 1487 p.
10. Cauza CtEDO Batiashvili v. Georgia, Hotărârea Strasbourg din 10.10.2019, nr. 8284/07. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-196374>. (Accesat: 08.02.2021).